

สรุปและขอเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาของนักเรียนฝึกหัดครูในภาคเหนือครั้งนี้ ศึกษาจากนักเรียนฝึกหัดครูที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาฝึกหัดครูภาคเหนือที่ตกเป็นตัวอย่างคือ วิทยาลัยครู เชียงใหม่ และวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก ทั้งผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคปกติ และภาคนอกเวลาจำนวน ๘๕๗ คน โดยจำแนกออกเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครู เชียงใหม่ ชาย ๑๕๘ คน, หญิง ๒๓๗ คน และวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก ชาย ๑๕๐ คน หญิง ๒๓๒ คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นนักเรียนที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา ๔๔๓ คน (ชาย ๑๕๕ คน หญิง ๒๘๘ คน) และเป็นนักเรียนที่ไม่ย้ายถิ่น ๔๑๔ คน (ชาย ๑๘๕ คน, หญิง ๒๒๙ คน) นักเรียนที่ตกเป็นตัวอย่างกลุ่มนี้ส่วนมากมีอายุระหว่าง ๑๗, ๑๘ และ ๑๙ ปี โดยคิดเป็นร้อยละ ๖๘.๑๐ (๕๘๓ คน) ส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ ๘๐๓ คน สำหรับผู้ที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา นั้น ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดอันเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา ฝึกหัดครู คิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ๗๗.๒๗ และ ๕๕.๖๔ ของวิทยาลัยครู เชียงใหม่ และ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก ตามลำดับ ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือแต่ไม่มีอาณาเขต ติดต่อกับจังหวัดอันเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาฝึกหัดครูนั้น มีร้อยละรองลงมาคือ ๑๕.๘๖ และ ๒๗.๘๐ ของวิทยาลัยครู เชียงใหม่ และวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก ตามลำดับ ส่วนผู้ที่มีภูมิลำเนา อยู่ในจังหวัดที่ไม่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษาฝึกหัดครูและไม่อยู่ในภาคเหนือ นั้น คิดเป็นร้อยละต่ำสุด คือ ๗.๒๗ และ ๑๖.๕๖ ของวิทยาลัยครู เชียงใหม่ และวิทยาลัยครู- พิบูลสงคราม พิษณุโลก ตามลำดับ ทางด้านผู้ที่ให้ความอุปการะแก่นักเรียนฝึกหัดครูที่ตกเป็น ตัวอย่างในการศึกษานี้ ปรากฏว่าบิดา, มารดา ของนักเรียนเองเป็นผู้ที่ให้ความอุปการะ แก่นักเรียน คิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ๗๕.๑๕ นอกนั้นเป็นบิดาหรือมารดาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

ญาติพี่น้องของเขาเอง ส่วนผู้ที่ได้รับความอุปการะจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติพี่น้องนั้น จะมีร้อยละต่ำสุดคือ ๑.๕๓ เท่านั้น เมื่อพิจารณาจากผลการเรียนครั้งสุดท้ายของนักเรียนที่สถานศึกษาเดิมก่อนที่จะเข้ามาศึกษาที่สถานศึกษาฝึกหัดครู พบว่านักเรียนจะสอบไล่คะแนนร้อยละ ๖๐ - ๖๕ คิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ๔๔.๕๓ และสอบไล่คะแนนร้อยละ ๕๐ - ๕๕ คิดเป็นร้อยละรองลงมา คือ ๒๕.๓๒ สำหรับผู้ที่สอบไล่คะแนนตั้งแต่ร้อยละ ๓๐ ขึ้นไปนั้น คิดเป็นร้อยละไม่สูงนัก ส่วนผลการเรียนของนักเรียนฝึกหัดครูขณะที่กำลังศึกษาอยู่ที่สถานศึกษาฝึกหัดครูนั้น พบว่านักเรียนจะสอบไล่ได้เต็มเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๐ - ๒.๔๕ (ระบบคะแนนเต็ม ๔) โดยคิดเป็นร้อยละสูงสุดคือ ๔๓.๓๓ รองลงมาได้แก่เต็มเฉลี่ยระหว่าง ๒.๕๐ - ๒.๕๕ โดยคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๑ สำหรับผู้ที่ได้เต็มเฉลี่ยเกินกว่า ๓.๐๐ ขึ้นไป มีร้อยละต่ำสุด

การศึกษาเรื่อง การย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาของนักเรียนฝึกหัดครูในภาคเหนือครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ คือสาเหตุของการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาของนักเรียนฝึกหัดครู และสถานที่ที่นักเรียนจะออกไปประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับที่คาดหวังแล้ว, ภาวะเจริญพันธุ์ของมารดาของนักเรียนฝึกหัดครู, องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ, การเลื่อนชั้นทางสังคม, ทักษะคิของนักเรียนฝึกหัดครูที่ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นที่มีต่อการเลือกสถานศึกษาเพื่อศึกษาต่อ และการติดต่อกับภูมิลำเนาเดิมของนักเรียน

การศึกษารั้ครั้งนี้ พบว่าสาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้นักเรียนฝึกหัดครูต้องย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาได้แก่การที่ภูมิลำเนาเดิมของนักเรียนไม่มีสถานศึกษาฝึกหัดครูตั้งอยู่ โดยคิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ๕๓.๕๖ จำแนกเป็นนักเรียนชาย, หญิง ของวิทยาลัยครูเชียงใหม่ และวิทยาลัยครูพินุลสงกราม พิษณุโลก คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓๕, ๕๓.๕๕, ๕๓.๐๖ และ ๕๖.๖๐ ตามลำดับ ส่วนสาเหตุอื่น ๆ นั้น คิดเป็นร้อยละไม่สูงนัก ได้แก่ เป็นความประสงค์ของบิดา, มารดา หรือผู้ปกครอง, กรมการฝึกหัดครูส่งรายชื่อมาให้เรียน, คุณภาพของสถานศึกษาฝึกหัดครูต่างกัน, ย้ายติดตามผู้ปกครอง, เพื่อนชวนมาเรียน, โดยคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐๖, ๓.๖๑, ๓.๓๕, ๒.๒๖ และ ๒.๒๖ ตามลำดับ (ตารางที่ ๑๑)

เกี่ยวกับสถานที่ที่นักเรียนจะออกไปประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับที่คาดหวังแล้วนั้น พบว่าส่วนใหญ่จะกลับไปประกอบอาชีพที่ภูมิลำเนาเดิมของตน ทั้งนี้ไม่ว่าจะพิจารณาจากลักษณะของการย้ายถิ่น, สถานศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ หรือภาคที่กำลังศึกษาอยู่ก็ตาม โดยคิดเป็นร้อยละ ๘๘.๔๕ สำหรับผู้ที่ไม่กลับไปประกอบอาชีพที่จังหวัดในภาคเหนือ โดยคิดเป็นร้อยละสูงสุดรองลงมาคือจังหวัดในภาคกลาง, จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัดในภาคใต้ โดยคิดเป็นร้อยละ ๘.๒๘, ๒.๕๗, ๑.๔๗ และ ๑.๒๓ ตามลำดับ ข้อที่น่าสังเกตก็คือร้อยละของนักเรียนที่จะออกไปประกอบอาชีพที่จังหวัดในภาคกลาง, จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัดในภาคใต้นั้นค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้นั้น ไม่มีนักเรียนฝึกหัดครูระดับ ป.กศ. ของทั้งสองวิทยาลัยเลือกไปประกอบอาชีพเลย คงมีแต่นักเรียนฝึกหัดครูระดับ ป.กศ.สูง เท่านั้นที่เลือกไป ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากระยะทางที่ไกล สภาพของภูมิศาสตร์, ความรู้ของนักเรียน, ภัยทางการเมือง ฯลฯ (ตารางที่ ๑๒, ๑๓, ๑๔)

เมื่อพิจารณากลุ่มนักเรียนฝึกหัดครูที่ไม่กลับไปประกอบอาชีพที่ภูมิลำเนาเดิมเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับที่คาดหวังแล้วนั้น ปรากฏว่าสาเหตุสำคัญได้แก่การที่ภูมิลำเนาเดิมหางานทำได้ยาก ซึ่งคิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ๔๐.๑๔ ส่วนสาเหตุอื่น ๆ ซึ่งประกอบไปด้วยเหตุผลที่ว่า มีญาติพี่น้องตั้งหลักฐานอยู่ ณ ที่นั้น ต้องการหาประสบการณ์จากต่างถิ่นสักระยะหนึ่ง, ต้องการไปช่วยพัฒนาท้องถิ่นเพราะภูมิลำเนาเดิมของตนเจริญแล้ว ฯลฯ เป็นสาเหตุที่มีร้อยละรองลงมา คือ ๓๓.๘๐ นอกนั้นเป็นสาเหตุที่มีร้อยละไม่สูงนัก ได้แก่ภูมิลำเนาเดิมห่างไกลและลำบาก ผู้ปกครองขอย้ายไปอยู่ที่อื่น และภูมิลำเนาเดิมไม่ปลอดภัย โดยคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐๕, ๗.๐๘ ๓.๕๒ และ ๑.๔๑ (ตารางที่ ๑๕)

เกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ของมารดาของนักเรียนฝึกหัดครู พบว่ามารดาของนักเรียนฝึกหัดครูกลุ่มนี้มีบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันโดยเฉลี่ย ๕.๐๘ คน ซึ่งสูงกว่าขนาดครอบครัวสมบูรณ์ในประเทศอุตสาหกรรมเกือบเท่าตัวหรือมากกว่า (สหรัฐอเมริกา ๓.๔ คน, ฝรั่งเศส ๒.๘ คน, ญี่ปุ่น ๒.๐ คน) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างสองวิทยาลัยแล้ว พบว่ามารดาของนักเรียนฝึกหัดครูที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก มีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่ามารดาของนักเรียนฝึกหัดครูที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ ทั้งในระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.สูง คือ

๕.๕๓ คน, ๕.๓๒ คน : ๕.๗๖ คน, ๕.๗๑ คน (ตารางที่ ๑๖) สำหรับร้อยละของบุตรที่มีชีวิตอยู่ของมารดาของนักเรียนเด็กหัดครูกุ่มนี้ พบว่ามารดาของนักเรียนมีบุตรมากกว่า ๗ คน คิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ๒๓.๘๐ โดยจำแนกเป็นนักเรียนเด็กหัดครูที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครู-เชียงใหม่ และวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก ในระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.สูง คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๑๗, ๑๖.๗๖, ๓๒.๒๙ และ ๒๙.๑๕ ตามลำดับ ส่วนร้อยละรองลงมาได้แก่ จำนวนบุตรที่มีชีวิต จำนวน ๔, ๕, ๖ และ ๓ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗๕, ๑๘.๕๕, ๑๕.๒๙ และ ๑๕.๐๐ ตามลำดับ สำหรับร้อยละของจำนวนบุตรที่มีชีวิตจำนวน ๑ คน และ ๒ คน นั้น มีร้อยละค่อนข้างต่ำ คือ ๒.๘๐ และ ๖.๗๗ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับ ป.กศ.และ ป.กศ.สูง แล้วพบว่า มารดาของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ป.กศ. มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตสูงกว่ามารดาของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ป.กศ.สูง ทั้งสองวิทยาลัย เมื่อพิจารณาจากลักษณะของการย้ายถิ่นของนักเรียนแล้ว พบว่ามารดาของนักเรียนเด็กหัดครูที่ย้ายถิ่นมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่โดยเฉลี่ย สูงกว่ามารดาของนักเรียนเด็กหัดครูที่ไม่ย้ายถิ่น ของทั้งสองวิทยาลัย คือ ๕.๑๑ คน, ๕.๐๕ คน : ๕.๒๓ คน, ๕.๕๖ คน ของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ และ ๕.๕๑ คน, ๕.๖๕ คน : ๕.๓๘ คน, ๕.๐๘ คน ของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครู - พิบูลสงคราม พิษณุโลก สำหรับร้อยละของจำนวนบุตรที่มีชีวิตของมารดา เมื่อพิจารณาจากการย้ายถิ่น พบว่ามารดาของนักเรียนเด็กหัดครูที่ย้ายถิ่นมีร้อยละของจำนวนบุตรที่มีชีวิตสูงกว่ามารดาของนักเรียนเด็กหัดครูที่ไม่ย้ายถิ่น คือ ๒๒.๗๖, ๒๓.๕๓ : ๑๐.๓๑, ๑๑.๐๒ ของนักเรียนเด็กหัดครูที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ชาย, หญิง ที่ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น ตามลำดับ และ ๓๑.๖๓, ๓๕.๒๐ : ๒๙.๓๕, ๒๖.๑๗ ของนักเรียนเด็กหัดครูที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูพิบูลสงครามพิษณุโลก ชาย, หญิง ที่ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นตามลำดับ ส่วนจำนวนบุตร ๑, ๒ และ ๓ คนนั้น ปรากฏว่ามารดาของนักเรียนเด็กหัดครูที่ไม่ย้ายถิ่นมีร้อยละสูงกว่ามารดาของนักเรียนเด็กหัดครูที่ย้ายถิ่น (ตารางที่ ๑๗)

เกี่ยวกับองค์ประกอบทางค่านิยมธุรกิจของนักเรียนเด็กหัดครุนั้น พบว่านักเรียนเด็กหัดครูที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้มีรายได้จากผู้ให้ความอุปการะเป็นจำนวนไม่สูงนัก คือ

เฉลี่ยเดือนละ ๓๕๘.๒๓ บาท เมื่อเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนฝึกหัดครูที่ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นแล้ว พบว่านักเรียนฝึกหัดครูที่ย้ายถิ่นของทั้งสองวิทยาลัยมีรายได้จากผู้ที่ให้ ความอุปการะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ย้ายถิ่น คือ ๓๕๘.๘๑ บาท, ๓๕๘.๕๐ บาท : ๒๕๘.๘๗ บาท, ๓๑๐.๕๕ บาท สำหรับนักเรียนชาย, หญิง ที่ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ และ ๓๔๓.๓๗ บาท, ๕๕๑.๖๐ บาท : ๓๐๓.๘๐ บาท, ๒๕๕.๓๓ บาท สำหรับนักเรียนชาย, หญิง ที่ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูพิษณุโลก เพื่อพิจารณาจากร้อยละของรายได้ของนักเรียนฝึกหัดครูที่ได้รับจากผู้อุปการะแล้ว พบว่านักเรียนกลุ่มนี้มีรายได้จากผู้อุปการะเดือนละ ๒๐๐ - ๕๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ๕๓.๕๑ นอกนั้นเป็นรายได้ระหว่าง ๕๐๐ - ๖๐๐ บาท ต่ำกว่า ๒๐๐ บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๘๘ และ ๒๐.๗๗ ตามลำดับ ส่วนรายได้ ๖๐๐ - ๘๐๐ บาท และ ๘๐๐ บาทขึ้นไปนั้น คิดเป็นร้อยละค่อนข้างต่ำ คือ ๗.๐๐ และ .๘๓ เท่านั้น (ตารางที่ ๑๘) เกี่ยวกับลักษณะของการใช้จ่ายของนักเรียนฝึกหัดครูนั้นพบว่า นักเรียนฝึกหัดครูที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษารังนี้ สามารถใช้จ่ายรายได้ที่ได้รับมาจากผู้ที่ให้ ความอุปการะอย่างเพียงพอ คือ ร้อยละ ๖๘.๑๕ ตอบว่ารายรับพอใช้ และนอกนั้น ตอบว่ารายรับไม่พอใช้ และได้พยายามหาทางแก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้นด้วยวิธีต่าง ๆ กัน คือ การประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ลงให้พอดีกักรายรับ โดยคิดเป็นร้อยละสูงสุดคือ ๑๕.๒๔ ส่วนร้อยละที่รองลงมาได้แก่การขอเพิ่มจากผู้ที่ให้ ความอุปการะ, ขอยืมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น เพื่อน,ญาติ, คนรู้จักกัน, อาจารย์ ฯลฯ การหางานพิเศษทำ, จำนำของมีค่า, ขอรับทุนจากแหล่งต่าง ๆ และอื่น ๆ โดยคิดเป็นร้อยละ ๘.๗๕, ๓.๘๗, ๑.๕๘, .๕๘ และ .๓๕ (ตารางที่ ๑๙) ส่วนทางด้านการรายรับของผู้ที่ให้ ความอุปการะแก่นักเรียนฝึกหัดครูกลุ่มนี้ พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้ไม่สูงนัก คือเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๑,๘๖๓.๓๘ บาท และผู้ที่ให้ ความอุปการะแก่นักเรียนหญิงจะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าผู้ที่ให้ ความอุปการะแก่นักเรียนชาย (ตารางที่ ๒๐) สำหรับร้อยละของรายได้ของผู้ที่ให้ ความอุปการะแก่นักเรียนฝึกหัดครู ปรากฏว่าส่วนมากมีรายได้ระหว่าง ๑๐๐๐-๒๐๐๐ บาท ต่อเดือน โดยคิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ๕๕.๒๓ ส่วนร้อยละรองลงมาได้แก่รายได้ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาท ๒,๐๐๐ บาท - ๓,๐๐๐ บาท โดยคิดเป็นร้อยละใกล้เคียงกัน คือ ๒๒.๕๐ และ ๒๑.๑๒

ส่วนรายได้ ๓,๐๐๐ บาท - ๔,๐๐๐ บาท และ ๔,๐๐๐ บาทขึ้นไปนั้น มีร้อยละไม่สูงนักคือ ๘.๐๕ และ ๔.๒๐ ตามลำดับ ซึ่งจากการศึกษาเรื่ององค์ประกอบทางค่านเศรษฐกิจของนักเรียนฝึกหัดครู พบว่าแบบแผนของรายได้ของนักเรียนฝึกหัดครูที่ได้รับจากผู้ให้ความอุปการะ และรายได้ของผู้ที่ให้ ความอุปการะนั้น มีแบบแผนสอดคล้องต่อกัน (ตารางที่ ๑๘, ๒๐) ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่ว่า นักเรียนฝึกหัดครูและผู้ให้ความอุปการะนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ

เกี่ยวกับการเลื่อนชั้นทางสังคมของนักเรียนฝึกหัดครูกลุ่มนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาการศึกษาเฉพาะ การเลื่อนชั้นทางสังคมระหว่างรุ่นอายุ คือจะพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างอาชีพของนักเรียน เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับที่คาดหวังแล้ว กับอาชีพบิดาของเขา ถ้าหากนักเรียนฝึกหัดครูกลุ่มนี้ ประกอบอาชีพที่ได้มีการจัดอันดับไว้สูงหรือต่ำกว่าอาชีพของบิดาแล้ว ก็แสดงว่าบุคคลนั้นได้เลื่อน สถานภาพทางสังคมของตนสูงขึ้นหรือต่ำลงแล้วแต่กรณี ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าบิดาของ นักเรียนฝึกหัดครูเกือบครึ่งหนึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยคิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖๑ ส่วนอาชีพ ที่มีร้อยละรองลงมาได้แก่อาชีพรับราชการ, อาชีพปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า คือคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕๐ และ ๑๗.๓๘ ส่วนอาชีพอื่น ๆ มีร้อยละไม่สูงนัก ได้แก่ ปฏิบัติงานอาชีพและวิชาชีพ, ช่าง ผู้ปฏิบัติงานในการผลิตและกรรมกร, ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการขนส่ง, บริการ, เสมียนพนักงาน และไม่ได้ทำงาน โดยคิดเป็นร้อยละ ๖.๑๘, ๓.๕๗, ๓.๒๗, ๑.๑๗, ๐.๕๓ และ ๐.๕๘ ตามลำดับ สำหรับอาชีพของมารดาของนักเรียนกลุ่มนี้ พบว่ามารดาของนักเรียนเกือบครึ่งหนึ่ง เป็นเกษตรกร โดยคิดเป็นร้อยละ ๔๓.๒๕ ส่วนอาชีพรองลงมาได้แก่ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า ซึ่งมีร้อยละ ค่อนข้างสูง คือ ๓๒.๕๖ สำหรับอาชีพอื่น ๆ มีร้อยละค่อนข้างต่ำ (ตารางที่ ๒๒) เมื่อพิจารณา นักเรียนฝึกหัดครูตามความคาดหวังในการศึกษาว่าจะสามารถศึกษาได้สำเร็จในระดับการศึกษา ชั้นใดนั้น พบว่านักเรียนกลุ่มนี้คาดหวังว่าจะสามารถศึกษาได้สำเร็จในระดับชั้น ป.กศ.สูง คิดเป็น ร้อยละสูงสุด คือ ๓๘.๑๖ โดยจำแนกออกเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.สูง ของวิทยาลัยครูเชียงใหม่และวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔๔ ๔๕.๕๕, ๔๐.๘๑ และ ๓๓.๖๑ ตามลำดับ ความคาดหวังในการศึกษาที่มีร้อยละรองลงมาได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่คาดหวังว่าจะสามารถศึกษาได้สำเร็จในระดับปริญญาตรี โดยคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘๗

ส่วนผู้ที่คาดหวังว่าจะสามารถศึกษาได้สำเร็จในระดับชั้น ป.กศ. และสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไปนั้น มีร้อยละ ๒๑.๕๕ และ ๑๐.๓๘ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาแล้ว ปรากฏว่านักเรียนฝึกหัดครูที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก คาดหวังที่จะสามารถศึกษาได้สำเร็จในระดับสูง คิดเป็นร้อยละสูงว่านักเรียนฝึกหัดครูที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ คือผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.กศ. และ ป.กศ.สูง ของวิทยาลัยครูเชียงใหม่ คาดหวังว่าจะสามารถศึกษาได้สำเร็จในระดับชั้นที่ตนกำลังศึกษาอยู่ โดยคิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘๐ และ ๔๘.๕๕ ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.กศ. และ ป.กศ.สูง ของวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก คาดหวังว่าจะสามารถศึกษาได้สำเร็จในระดับชั้นที่ตนเองกำลังศึกษาอยู่หนึ่งชั้น โดยคิดเป็นร้อยละ ๔๐.๘๑ และ ๕๓.๗๗ ตามลำดับ (ตารางที่ ๒๓) แต่ถ้าย้ายถิ่นจากผู้ที่ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นแล้ว จะปรากฏว่าผู้ที่ย้ายถิ่นคาดหวังว่าจะสามารถศึกษาได้สำเร็จในระดับชั้นที่ตนเองกำลังศึกษาอยู่ โดยคิดเป็นร้อยละสูงสุด ในขณะที่ผู้ที่ไม่ย้ายถิ่นคาดหวังว่าจะสามารถศึกษาได้สำเร็จในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละสูงสุด (ตารางที่ ๒๔) เมื่อพิจารณาความคาดหวังในการศึกษาของนักเรียนฝึกหัดครูกลุ่มนี้กับอาชีพของบิดาแล้ว พบว่าอาชีพของบิดามีความสัมพันธ์กับระดับของความคาดหวังในการศึกษาของนักเรียน คือผู้ที่มีบิดาประกอบอาชีพเกี่ยวกับงานอาชีพและวิชาชีพ จะมีร้อยละของความคาดหวังในการศึกษาค่อนไปในระดับสูง คือระดับ ป.กศ.สูง, ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี โดยคิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕๑, ๒๕.๓๐ และ ๑๖.๕๘ ตามลำดับ สำหรับบิดาของนักเรียนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ จะมีร้อยละของความคาดหวังในการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีบิดาประกอบอาชีพ - เกษตรกรรมจะคาดหวังในการศึกษาในระดับ ป.กศ., ป.กศ.สูง, ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี โดยมีร้อยละ ๓๑.๓๒, ๔๑.๒๗, ๒๐.๑๑ และ ๖.๕๐ ตามลำดับ (ตารางที่ ๒๕) การที่นักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพเกษตรกรรมคาดหวังว่าจะศึกษาได้สำเร็จในระดับการศึกษาที่ไม่สูงนัก เนื่องมาจากการที่มารดาของเขามีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันเป็นจำนวนมาก คือตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป โดยคิดเป็นร้อยละสูงสุดของทุกอาชีพที่กล่าวมาแล้ว ในขณะที่มารดาของนักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอาชีพและวิชาชีพ มีบุตรอยู่ในปัจจุบันจำนวน ๖ คน คิดเป็น-

ร้อยละสูงสุด (ตารางที่ ๒๗) และพบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมักจะมีรายได้ค่อนข้างต่ำ หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่มั่นคง ดังนั้นการที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันเป็นจำนวนมาก และมีรายได้ค่อนข้างต่ำนั้น จึงเป็นสาเหตุทำให้ร้อยละของความคาดหวังที่จะศึกษาให้สำเร็จได้ในระดับสูง ทำได้ยากกว่าผู้ที่มีมารคาที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันจำนวนไม่มากนัก และมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ต่ำนัก เกี่ยวกับระดับการศึกษาของบิดาและมารคาของนักเรียนกลุ่มนี้ พบว่าบิดาและมารคาของเขามีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมปีที่ ๑ - ประถมปีที่ ๔ คิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ๔๕.๑๓ และ ๖๓.๕๔ ตามลำดับ ส่วนร้อยละรองลงมาของระดับการศึกษาของบิดาของนักเรียนได้แก่ ระดับชั้นมัธยมปีที่ ๔ - มัธยมปีที่ ๖ (มศ.๑ - มศ.๓) โดยคิดเป็นร้อยละ ๒๒.๑๗ นอกนั้นคิดเป็นร้อยละไม่สูงนัก ส่วนระดับการศึกษาของมารคาของนักเรียนที่มีร้อยละรองลงมาได้แก่ ไม่ได้รับการศึกษา, อ่านออกเขียนได้, มัธยมปีที่ ๔ - มัธยมปีที่ ๖ (มศ.๑ - มศ.๓) มัธยมปีที่ ๑ - มัธยมปีที่ ๓ (ป.๕ - ป.๗), สูงกว่ามัธยมปีที่ ๖ แต่ไม่ถึงระดับปริญญาตรี, และปริญญาตรีขึ้นไป โดยคิดเป็นร้อยละ ๕.๕๒, ๘.๒๘, ๗.๑๒, ๖.๗๗, ๓.๑๕ และ ๘.๘๒ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของบิดา, มารคาของนักเรียนเด็กหัดครู จำแนกตามความคาดหวังในการศึกษาของนักเรียนแล้ว พบว่านักเรียนที่มีบิดา, มารคา ที่ได้รับการศึกษาอยู่ในระดับสูง จะคาดหวังที่จะศึกษาให้สำเร็จในระดับสูงตามไปด้วย (ตารางที่ ๒๘, ๓๐)

เกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนเด็กหัดครูที่มีต่อการเลือกสถานศึกษาเพื่อทำการศึกษาคอนั้น ปรากฏว่า นักเรียนเด็กหัดครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า "ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดใด ควรจะเข้าศึกษาต่อที่สถานศึกษาในจังหวัดนั้น ถ้าหากภูมิลำเนาเดิมของบุคคลนั้นไม่มีสถานศึกษาที่ต้องการจะศึกษาต่อ ก็ควรเข้าศึกษาในสถานศึกษาซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงกับภูมิลำเนาเดิมของตนมากที่สุด" โดยคิดเป็นร้อยละสูงสุด คือ ๘๓.๕๕ ทั้งนี้ไม่ว่าจะพิจารณาจากนักเรียนเด็กหัดครูที่ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น เพศชาย, หญิง ของทั้งสองวิทยาลัย หรือพิจารณาจากนักเรียนเด็กหัดครูที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.กศ. และ ป.กศ.สูง ของภาคปกติและภาคนอกเวลาก็ตามปรากฏว่า นักเรียนที่ย้ายถิ่นชาย, หญิง ของทั้งสองวิทยาลัย เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๒๘, ๗๕.๕๕, ๘๓.๖๗ และ ๘๓.๒๐ ตามลำดับ และนักเรียนที่ไม่ย้ายถิ่นชาย, หญิง ของทั้งสองวิทยาลัยเห็นด้วย

คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๕๑, ๘๔.๗๕, ๘๘.๐๘ และ ๘๓.๘๖ ตามลำดับ (ตารางที่ ๒๕) เมื่อพิจารณาจากระดับชั้นที่กำลังศึกษาอยู่แล้ว พบว่านักเรียนฝึกหัดครูที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ป.กศ. ภาคนอกเวลา มีทัศนคติเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละสูงกว่าผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ป.กศ. ภาคปกติ ทั้งชายและหญิง ส่วนในระดับ ป.กศ. สูง จะปรากฏผลออกมาในทางตรงกันข้าม คือผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคปกติจะมีทัศนคติเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละสูงกว่าผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคนอกเวลาทั้งสองเพศ (ตารางที่ ๓๒)

ทางด้านการติดต่อกับภูมิสำเนาเดิมของนักเรียนที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา นั้น พบว่านักเรียนส่วนมากจะติดต่อกับภูมิสำเนาเดิมด้วยจดหมายและด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละใกล้เคียงกัน คือ ๘๕.๖๖ และ ๘๕.๘๘ (ตารางที่ ๓๓) ส่วนมากจะติดต่อกับภูมิสำเนาเดิมทุก ๆ เดือนเป็นประจำ ซึ่งคิดเป็นร้อยละสูงสุดคือ ๕๐.๘๖ ร้อยละรองลงมาคือการติดต่อกับภูมิสำเนาเดิมทุกสองสัปดาห์, ทุกวัน, ทุกสัปดาห์ และทุกเดือน (ตารางที่ ๓๔) ซึ่งผู้ที่มีภูมิสำเนาอยู่ในจังหวัดหรืออำเภอที่อยู่ใกล้กับสถานที่ตั้งของวิทยาลัยครู มีการคมนาคมที่สะดวกและค่าใช้จ่ายไม่สูงนัก สามารถติดต่อกันทุกวันได้

เมื่อผู้วิจัยได้ทดลองแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นนักเรียนที่ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น โดยยึดถือเอาข้อเท็จจริงที่ปรากฏเป็นเกณฑ์ ก็กลุ่มที่มีภูมิสำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมืองหรืออำเภอที่อยู่ติดกับอำเภอเมือง ซึ่งเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยครูที่เขากำลังศึกษาอยู่ หรืออยู่ในเขตอำเภอที่อยู่ในรัศมี ๓๐ กิโลเมตรโดยเฉลี่ย ที่นักเรียนสามารถจะเดินทางไปและกลับได้สะดวก เป็นกลุ่มที่ไม่ย้ายถิ่น และกลุ่มที่มีภูมิสำเนาอยู่ห่างจากที่ตั้งจากวิทยาลัยครูที่กำลังศึกษาอยู่เกินกว่ารัศมี ๓๐ กิโลเมตรโดยประมาณ และไม่สะดวกที่จะเดินทางไปกลับได้สะดวก จำเป็นต้องมาพักอาศัยอยู่ในบริเวณอำเภอ ซึ่งเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยครูที่เขากำลังศึกษาอยู่ ซึ่งจากการแบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่มด้วยวิธีนี้ ผู้วิจัยต้องการจะทราบว่า มีผลแตกต่างกันอย่างไรบ้าง ระหว่างการแบ่งตามแนวความคิดเดิมที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว กับการแบ่งตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ โดยผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาเพียงบางเรื่องเท่านั้น คือ ภาวะเจริญพันธุ์ของมารดาของนักเรียน องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ ลักษณะอาชีพและระดับการศึกษาของบิดาและมารดาของนักเรียน ซึ่งการศึกษาตามหัวข้อดังกล่าวมานี้

ปรากฏผลว่ามีแบบแผนใกล้เคียงกันมากกับผลของการศึกษาที่ได้ศึกษามาก่อนแล้ว ทั้งอัตราส่วนร้อยละ และมีชนิดเลขคณิต ดังที่ผู้วิจัยได้แสดงไว้ในตารางที่ ๓๕, ๓๖, ๓๗, ๓๘ และ ๓๙

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะในการวิจัยศึกษาต่อ

๑. ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะให้ข้ออธิบายได้อย่างละเอียดกว้างขวางพอ เนื่องจากมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้นำเข้ามาศึกษาค้นคว้า และมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและทุนทรัพย์ที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แต่การศึกษานี้ อาจจะใช้ข้ออ้างอิงและใช้เป็นพื้นฐานสำหรับผู้ที่สนใจในเรื่องเดียวกันนี้ หรือหัวข้อที่เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาค้นคว้าต่อไปในอนาคต หากเป็นไปได้ควรจะได้มีการศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้ง ถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เศรษฐกิจ สังคม และประชากร เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในการจัดการศึกษาทางด้านการฝึกหัดครู และทางด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันต่อไป

๒. ในการเลือกตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างละเอียดลงไปในระดับอำเภอเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถอธิบายและมองเห็นภาพของการย้ายถิ่นของนักเรียน - ฝึกหัดครูได้ชัดเจนนัก ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าต่อไป ผู้ที่สนใจจะทำการศึกษานี้ควรจะได้คำนึงถึงตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะของการย้ายถิ่นได้อย่างละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถอธิบายลักษณะของการย้ายถิ่นของนักเรียนฝึกหัดครูได้ว่าการศึกษาระดับลงไปในระดับอำเภอ

ข. ข้อเสนอแนะเพื่อนำเอาไปปฏิบัติ

๑. ควรมีการปรับปรุงคุณภาพของวิทยาลัยครูแต่ละแห่งให้มีความทัดเทียมกัน เพื่อป้องกันการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาของนักเรียนฝึกหัดครูที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาในวิทยาลัยครูที่มีคุณภาพดีและเพื่อช่วยให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา

๒. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบรรจุครูเข้าทำงาน เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด กระทรวงมหาดไทย หรือกระทรวงศึกษาธิการ ควรจะได้พิจารณาจัดสรรอัตรากำลัง

ของครูในโรงเรียนต่าง ๆ ให้พอเพียงตามสภาพความเป็นจริง เพื่อเป็นการชดเชยการย้ายถิ่นของนักเรียนฝึกหัดครูที่สำเร็จการศึกษาแล้วไม่กลับไปทำงานที่ภูมิลำเนาเดิม โดยให้เหตุผลว่า ที่ภูมิลำเนาเดิมไม่มีงานให้ทำ หรือหางานทำได้ยาก ตลอดจนเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการว่างงานของครูได้อีกทางหนึ่ง

๓ วิทยาลัยครูแต่ละแห่งควรจะได้จัดบริการเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางด้านประชากรศึกษาและการวางแผนครอบครัวให้กับนักเรียนฝึกหัดครูที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครู เพื่อจะได้นำความรู้ไปเผยแพร่ให้นักเรียนในชนบท รวมทั้งประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ที่วิทยาลัยครูแต่ละแห่งรับผิดชอบในการผลิตครูตั้งอยู่ เพื่อให้ นักเรียนฝึกหัดครูและประชาชนได้ตระหนักในปัญหาต่างๆ ทางด้านประชากรที่เกิดขึ้น และร่วมมือกันป้องกันแก้ไข